
**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ 2022
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ**

03/06/2022

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΝΑΥΣΜΑ

ΤΣΙΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ - ΠΑΠΠΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**A. Ενδεικτική Περίληψη**

Στο κείμενο αναλύονται οι παράγοντες που καθιστούν απαραίτητη την ιστοριογνωσία. Αρχικά, η ιστορία μέσω της παράδοσης συμβάλλει στη γλωσσική συνέχεια, αλλά και στη μεταλαμπάδευση ηθικών και πνευματικών εφοδίων διαμορφώνοντας το τωρινό κοινωνικό και πολιτιστικό γίγνεσθαι. Ταυτόχρονα, η επίγνωση του παρελθόντος συντελεί στην καλύτερη κατανόηση του παρόντος και στη συγκρότηση συλλογικής ταυτότητας. Έτσι, το παρελθόν λειτουργεί ως μέσο αποφυγής και επανάληψης λαθών.

B1.

- α) Λάθος
- β) Λάθος
- γ) Σωστό
- δ) Σωστό
- ε) Σωστό

B2.

α) Ο τίτλος του κειμένου 1 έχει τη **μορφή ρητορικής ερώτησης**. Πιο συγκεκριμένα, τίθεται το ερώτημα που μας **προϊδεάζει** για το περιεχόμενο του κειμένου, δηλαδή για τους λόγους που πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία. Πρόκειται, επίσης, για ρηματικό σύνολο με χρήση **υποτακτικής έγκλισης** και **α πληθυντικού ρηματικού προσώπου**. Με αυτούς τους τρόπους ο κειμενογράφος τονίζει την αναγκαιότητα της εκμάθησης ιστορίας δίνοντας σ' αυτήν συλλογική διάσταση.

Ως προς τον επικοινωνιακό του ρόλο ο τίτλος εγείρει τον προβληματισμό και το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον κατατοπίζει με σαφήνεια για το θέμα του κειμένου.

β) Με τον ευθύ λόγο αποτυπώνονται με πιστότητα τα λόγια των φοιτητών (προφορικότητα) που συμπυκνώνονται στο ερώτημα γιατί να μαθαίνουν ιστορία, αφού η νέα γενιά κοιτά στο μέλλον. Ο λόγος είναι **άμεσος, προσδίδει ζωντάνια, οικειότητα, διαλογικό και θεατρικό χαρακτήρα** στο κείμενο. Μέσω του ευθέος λόγου δημιουργείται η συναισθηματική ταύτιση με τους φοιτητές, καθώς προσεγγίζεται το θέμα πιο **βιωματικά**.

B3.

Από το απόσπασμα της Κικής Δημουλά μπορούμε να εντοπίσουμε ποικίλες γλωσσικές επιλογές που χρησιμοποιούνται για να ευαισθητοποιηθεί ο αναγνώστης σχετικά με τον ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης.

Χρήση σχημάτων λόγου:

- Αντίθεση: «χαρές-απώλειες», μέσω της αντίθεσης δίνεται έμφαση στο γεγονός ότι η επέτειος σχετίζεται και με ευχάριστα και με δυσάρεστα γεγονότα της ζωής
- Προσωποποίηση: «έχουν και οι απώλειες κάθε τόσο τα γενέθλιά τους», μέσω της προσωποποίησης προσδίδει ανθρώπινες ιδιότητες στο γεγονός της απώλειας, φορτίζει συναισθηματικά τον αναγνώστη δίνοντας έμφαση στην αξία της επαναφοράς μιας δυσάρεστης κατάστασης.
Η αναφορά στο ασύνδετο σχήμα, στη μεταφορά, στην εικόνα και στην επανάληψη είναι αποδεκτή.

Εναλλαγή α' ενικού και πληθυντικού και β' ενικού ρηματικού προσώπου:

- «για να επανέλθω στα γήινα», «επιστρέφουν οι γονείς μας», «χρονιάρικα πια τα παιδιά σου», «η παλιά φωτογραφία σου»: με την εναλλαγή προσώπων γίνεται εμφανές το πέρασμα από το προσωπικό-βιωματικό στοιχείο στο συλλογικό. Με τη χρήση β' ενικού φανερώνεται η επικοινωνιακή διάθεση της Δημουλά με τον αναγνώστη. Η διατήρηση της μνήμης μέσα από την εικόνα της φωτογραφίας γίνεται οικεία σε όλους μας.^{ΕΥΣΗΣ}

Σημεία στίξης:

- αποσιωπητικά: «αυτές κι αν δε θέλουν να ξεχαστούν...», δημιουργείται συναισθηματική φόρτιση, καθώς με τα αποσιωπητικά εντείνεται η νοσταλγική διάθεση για τη διατήρηση της μνήμης.

Γ1. Το απόσπασμα στρέφεται γύρω από ένα οικογενειακό κειμήλιο, το ταγάρι, καμωμένο από την προγιαγιά της αφηγήτριας, φτάνοντας μέχρι το παρόν της αφήγησης. Αυτό βρήκε η ηρωίδα, όπως διαφαίνεται μέσω της αναδρομικής αφήγησης, «καταχωνιασμένο σε μια παλιά κασέλα» στο χωριό, ανασύροντας ταυτόχρονα μνήμες και συναισθήματα τόσο στη μητέρα όσο και στη γιαγιά της. Ωστόσο, μέσω της αντίθεσης αισθητοποιείται η διαφορετική αντιμετώπιση των δυο γυναικών στη θέα του ταγαριού, αφού η μητέρα της γέλασε (« Όταν το έδειξα της μαμάς μου γέλασε») ενθουμούμενη τα φοιτητικά της χρόνια, ενώ η γιαγιά της συγκινήθηκε γνωρίζοντας την ιστορία του, τον τρόπο που κατασκευάστηκε από τη δίκη της μητέρα, ομολογώντας σε ευθύ λόγο νοσταλγικά ότι είναι «Πράγματα για μια ζωή». Έτσι, το ταγάρι θα μπορούσε να συμβολίζει την οικογενειακή και πολιτιστική παράδοση που κληροδοτείται από γενιά σε γενιά• την παράδοση που ξεκινά από την προγιαγιά, κληρονομείται από την γιαγιά, κατόπιν από την μητέρα και τέλος, από την αφηγήτρια στη σύγχρονη εποχή. Θα έλεγε κανείς ότι θυμίζει ομφάλιο λώρο, ο οποίος μας ζωογονεί, μας δένει με τις ρίζες, την ιστορία, την μνήμη, προσφέροντάς μας την ευκαιρία να γνωρίσουμε καλύτερα τους εαυτούς μας, τους ανθρώπους μας και τον πολιτισμό μας.

Το ταγάρι ανακίνησε πράγματι και προσωπικές μου μνήμες, μιας και όχι μόνο μου είναι γνωστό αλλά υπάρχει ακόμη στον γιουκο στο χωριό. Σε συμφωνία με όσα

αναφέρει το κείμενο, το ταγάρι κατασκεύασε η γιαγιά μου και στη συνέχεια το χρησιμοποίησε η μητέρα μου, όταν ήταν νέα, σαν τσάντα. Εξακολουθεί να διατηρεί ζωντανά τα χρώματά του παρά τα σχεδόν 60 χρόνια του! Ενδεχομένως να το χρησιμοποιούσα κι εγώ, σίγουρα όμως θα το φύλαγα ως αγαπημένο οικογενειακό κειμήλιο που συνδέει τρεις γενιές.

Δ1.

ΤΙΤΛΟΣ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ ΣΕ ΝΕΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ:

ΜΙΛΑ ΜΟΥ ΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Ένας από τους πολλούς ορισμούς που θα μπορούσε να δώσει κανείς στον άνθρωπο, είναι το ζώο που αφηγείται ιστορίες. Πολλές από τις ιστορίες αυτές είναι αφηγήσεις για το παρελθόν του. Ιστορικές, μυθολογικές ή στο μεταίχμιο του θρύλου και της ιστορίας, αποτελούν βασικό στοιχείο της ταυτότητας μας ως ατόμων και συλλογικών υποκειμένων. Το να χάσει ένας άνθρωπος τη μνήμη του είναι μια μικρή προσωπική τραγωδία. Τι είναι, λοιπόν, ένα σύνολο ανθρώπων χωρίς συλλογική μνήμη; Σε καιρούς ανιστορικούς, γεμάτους φευγαλέες πληροφορίες, πώς μπορούμε να τη διασώσουμε από τα νύχια της λήθης;

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ:

Ενδεικτικές ιδέες για το α' ζητούμενο:

Όταν μιλάμε για ιστορική μνήμη, δεν εννοούμε την απομνημόνευση ονομάτων και χρονολογιών των ιστορικών γεγονότων. Η ιστορική μνήμη είναι πάνω απ' όλα βίωμα, συναίσθημα, συναίσθηση και συνείδηση του κόσμου που μας περιβάλλει. Οι αφηγήσεις του παρελθόντος αποτελούν δομικό στοιχείο της ταυτότητας των ανθρώπων και διαδραματίζουν αδιόρατο πλην καθοριστικό ρόλο στην αντίληψη του εαυτού τους και του κόσμου. Οι νευροεπιστήμες και η ψυχολογία σήμερα, μιλούν για διαγενεαλογικά τραύματα που βιώνονται από γενιά σε γενιά, δίνοντας, έτσι, και μια γενετική διάσταση στο ρόλο της ιστορίας στις ζωές μας. Σε μεγάλο βαθμό, επομένως, είμαστε η ιστορία μας. Είναι κωδικοποιημένη μέσα μας ως συστατικό της ύπαρξής μας. Αν το αγνοήσουμε, δεν αγνοούμε απλώς μια εξωτερική πραγματικότητα, αλλά και μια εσωτερική αλήθεια.

Την ίδια στιγμή, ζούμε μέσα στη ροή της ιστορίας και ως ομάδες, σύνολα, λαοί, ανθρωπότητα. Η γνώση της ιστορίας (τοπικής, εθνικής, παγκόσμιας) είναι δείγμα λεπτής ευαισθησίας απέναντι στον κόσμο των ανθρώπων, τα έργα και τις ημέρες τους. Όσο περισσότερες γνώσεις λαμβάνουν οι διανοητικές μας κεραιές πάνω στην ιστορία των ανθρώπων, τόσο πιο διαυγής γίνεται η εικόνα που σχηματίζουμε για τον πολιτισμό, τα ιστορικά μοτίβα, τα σφάλματα, τα εγκλήματα και το μεγαλείο του.

Χρειάζεται, όμως, μεγάλη προσοχή... Η ιστορική γνώση μπορεί να γίνει μέσο διαφώτισης του πνεύματός μας ή εργαλείο διαχωρισμών και πολιτικής χειραγώγησης,

εθνικιστική εμμονή και σπίθα για τη φωτιά του πολέμου. Σήμερα, που ακούμε συχνά για τη σωστή πλευρά της ιστορίας, καλό είναι να θυμόμαστε ότι καθένας από μας φέρει ευθύνη και παίρνει θέση απέναντι στην ιστορία με όποια στάση κι αν τηρεί, συνειδητά ή μη.

Ενδεικτικές ιδέες για το β' ζητούμενο:

Δυστυχώς, η ιστορική μνήμη έχει παρεξηγηθεί σοβαρά με μεγάλη ευθύνη του εκπαιδευτικού συστήματος που επί δεκαετίες επιμένει σε μια στείρα και χωρίς γνήσιο συναίσθημα προσέγγιση της ιστορίας: αποστήθιση, διαρκής βομβαρδισμός από κάθε λογής χρονολογίες, συμβάσεις, συνθήκες και πρωτόκολλα. Καλούμαστε ατομικά και συλλογικά να επανασυνδεθούμε με τους καθημερινούς ανθρώπους, τον πολιτισμό, την κουλτούρα, τις τέχνες, τις ανησυχίες, τα πιστεύω, τους μόχθους, τα όνειρα και τους φόβους τους, τη φιλοσοφία ζωής τους. Αυτό μπορεί να συμβεί, αρχικά, μέσα από τις ίδιες μας τις γενεαλογίες. Μέσα από τον ενδιαφέρον μας για τη μικροϊστορία των προγόνων μας, των παππούδων και των γιαγιάδων μας, του τόπου καταγωγής μας και της πορείας του στο χρόνο. Από τα οικογενειακά άλμπουμ μέχρι τα τοπικά μουσεία και μνημεία, από τα έθιμα μέχρι τα τραγούδια και τους θρύλους, το στόμα της ιστορίας μας μιλά διαρκώς, αρκεί να είμαστε πρόθυμοι ν' ακούσουμε.

Οι Δήμοι και το σχολείο μπορούν να συμβάλουν ιδιαίτερα σ' αυτή την επαφή. Τοπικά ιστορικά φεστιβάλ, συντήρηση των μνημείων και διοργάνωση σύγχρονων ξεναγήσεων, πλούσια ιστορική βιβλιοθήκη, ημέρες μνήμης και προβολές στο πλαίσιο της κοινότητας και του Δήμου, η επαφή μεταξύ των Κέντρων Νεότητας και Λεσχών Φιλίας για διάλογο, προσωπικές μαρτυρίες και αφηγήσεις και ανταλλαγές εμπειριών, θα έδιναν την ευκαιρία για εμβάθυνση σε μικρούς, αλλά και μεγάλους. Το σχολείο, αντίστοιχα, μέσω της απαραίτητης ανανέωσης των εγχειριδίων, μέσω οπτικοακουστικού υλικού, συλλογής λαογραφικού υλικού, σχολικών εκδηλώσεων, καλλιτεχνικών δρώμενων, μαθητικών εκθέσεων, λογοτεχνικών λεσχών, αφιερωμάτων και ομαδικών εργασιών μπορεί να δώσει νέα ζωή στο ενδιαφέρον των μαθητών.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

Σε εποχές ψυχρές και αποξενωμένες, ατομικιστικές και δυσοίωνες σε παγκόσμιο επίπεδο, η ιστορία ενώνει, συγκινεί και διδάσκει ότι οι άνθρωποι με το δικό τους τρόπο, πλάι στα άλλα πλάσματα αυτού του κόσμου, εκτός από τον ανελέητο ανταγωνισμό, γνωρίζουν και τη συνεργασία, το θάρρος, τη μεγαλοψυχία. Ρίχνοντας ματιές πίσω στην ιστορία, μπορούν να αντιληφθούν τα προνόμια και τους περιορισμούς κάθε εποχής, και τη μαγική δυνατότητα να γίνουν κάτι μεγαλύτερο από τους εαυτούς τους επικοινωνώντας με το ιστορικό παρελθόν αλλά και παρόν. Μπορούν να μοιραστούν την ανθρώπινη εμπειρία με ανθρώπους κάθε εποχής, προτού γίνουν και οι ίδιοι κομμάτι της μνήμης των επόμενων...